

Dolenjski list

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE DOLENJSKIH OKRAJEV

TEDNIK ZA POLITIČNA, GOSPODARSKA IN KULTURNA VPRAŠANJA

Leto III. — Štev. 30.

NOVO MESTO, 25. JULIJA 1952

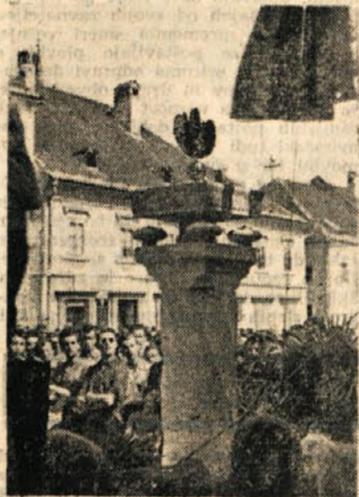
ČETRTLETNA NAROČNINA 100 DIN

IZHAJA VSAK PETEK

V SPOMIN IN OPOMIN

Štirisočglava množica Novomeščanov in udeležencev treh partizanskih patrolj se je zbrala v četrtek 17. julija k odkritju spominskega stebra, ki ga je postavila Zveza borcev Novega mesta na Glavnem trgu. Iz vseh smeri so prihajali na trg stari partizani in aktivisti NOB: iz Dolenjskih Toplic se je prebila v mesto navzlic zasledam republiška patrolja, navdušeno spremljana od številnih borcev za svobodo iz Topliške in Obkrske doline. Partizani iz Skočjana, Zbur, Smarjete, Bele cerkve in Otočca so prišli v mesto po Ločenski cesti, z Kandije pa so prikorakali na Glavni trg partizani iz Gabrja, ki so prinesli Novemu mestu pozdrave belokranjskih junakov.

Na častnem odru se je medtem zbral okrajni štab partizanskih patrolj, k odkritju spominskega stebra pa so prišli tudi ljudski poslanci dr. Franc Hočevar, Franc Kresc-Coban, Niko Silih, Viktor Zupančič, Martin Zugelj, polkovnik Savo Trikič, predsednik Okrajnega odbora ZB Tone Pirč, predsednik občine Udovič, sekretar MO OF Bogdan Vrančič in drugi. Po državni himni, ki jo je odigrala godba novomeske garni-

zije JLA, je Bogdan Vrančič začel slovesnost, komandant partizanskih patrolj rez. kapetan Martin Pavlin pa je sprejel raport komandantov topliške, škocjanske in gorjanske patrolje. Komandanti patrolj so poročali o številnem stanju udeležencev letošnjega partizanskega pohoda, o stikih patrolj s »sovražnikom« ter o nepopisnem navdušenju prebivalstva, ki je vsepovsod toplo sprejemalo in pozdravljalo stare borce.

O prazniku vstaje slovenskega naroda je nato govoril komisar okrajnega štaba patrolj rez. kapetan Jože Zamljen, za njim pa je med petjem žalostinke odkril na mestu, kjer so domobranci v decembru 1943 obesili dva partizana, spominski steber nosilec spomenice iz l. 1941 Janez Zupančič. V imenu mestne občine je prevzel steber v varstvo predsednik Jože Udovič, nakar je pevski zbor zapel več pesmi. vojaška godba pa je igrala partizanske kornatnice.

Zastavo republiške patrolje in njen dnevnik je nato prevzela nova patrolja starih novomeških partizanov in partizanek, zatem pa so se vsi udeleženci pohoda vrstili v dolg spreved in z godbo na čelu zavili k Osoliniku pri postaji, kjer je bil prirejen partizanski miting. Ob šestih je krenila preko Zaloga in Frate proti Suhu krajini nova patrolja, navdušeno pozdravljena od tisočglave množice Novomeščanov, ki

so se 17. julija poklonili pred odkritim spominskim stebrom na Glavnem trgu spominu vseh padlih partizanov in aktivistov Dolenjske.

Spominski steber na Glavnem trgu, na katerega se z ljubeznijo in hkrati s tiho žalostjo v srcu ozre vsak dan nesteto mimo hitečih, ni le spomenik na zločinsko dejanje, ki so ga izvršili domobranci nad dvema mladima partizanoma. Res bo s svojo preprosto lepoto povečeval smrt dveh mladih življenj, ki sta za pravično stvar našega naroda ugasnili na mestu, kjer steber stoji. Poleg tega bo nenehno opominjal nas in bodoče rodove na svete pridobitve narodnoosvobodilne vojne, v kateri smo, tesno združeni v vrstah OF pod vodstvom naše Partije premagali fašiste in njihove domače pomagače. Govoril bo o pošastnih zločinih, ki so jih nad slovenskim narodom počenjali v letih NOB belogardisti in domobranci, podžigani od svojih duhovnih voditeljev — protiljudskih slovenskih duhovnikov. Z nemo, toda tem prepričljivejšo in tem globljo govorico bo opozarjal spominski steber, da so tako usodo, kot sta jo pretrpela obešana partizana na Glavnem trgu, pripravljali krvniki slovenskega ljudstva vsem, ki so nosili v srcih svetle ideale duhovne in narodne svobode in se borili za svoje ljudstvo takrat, ko so klerofašisti in domobranci bili najuslužnejši blapci in najvnetejši branilci fašističnega in nacističnega zasluževalca in osvajača.

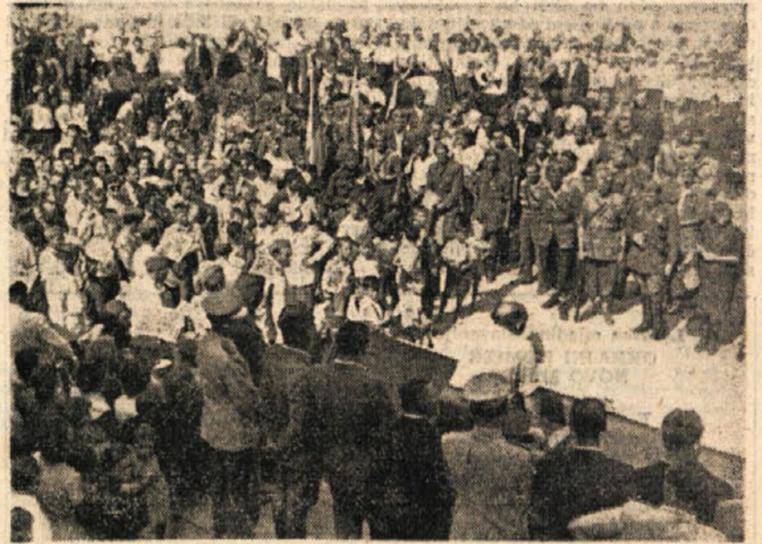
Naj ne bo odveč še pripomba, da pomeni spominski steber tudi lepoto obogatitve trga — čeprav se zdaj nekako izgublja v njegovi prostornosti, vendar pa bo prišel do polne veljave ob končni ureditvi Glavnega trga — in je zato toliko bolj obžalovanja vredno, da ekipa »Triglav-filma« ni prišla k odkritju lepega spomenika.

Maršalu Jugoslavije Josipu Brozu-Titu

Ob priliki 11. obletnice vstaje slovenskega naroda Vam pošiljamo borbene, tovariške pozdrave. Te pozdrave so Vam prinesle partizanske borbene patrolje, ki so na svojem bojnem pohodu prešle številna prizorišča partizanskih borb in obiskovale partizanske družine širom Slovenije. V našem narodu živijo svetle tradicije herojske osvobodilne vojne, ki smo jo bili v bratstvu z vsemi jugoslovanskimi narodi, dokler nismo dvignili iz ognja in pepela svobodno domovino.

Tovariši Tito! Vodili ste nas v imenu naše slavne Partije skozi najtežje dni zgodovine naših narodov, zato Vam bomo z največjim zaupanjem vedno sledili — z Vami so naša partizanska arca, z Vami vse slovensko delovno ljudstvo.

UDELEŽENCI POHODA PARTIZANSKIH PATRULJ

Sprejem partizanskih patrolj 17. julija v Novem mestu (pogled na del zborovalcev)

Od tedna do tedna

Dogodki na Srednjem vzhodu — v Perziji in Egiptu — so vzbudili prejšnji teden največ zanimanja. V obeh teh deželah sta prišla na krivilo moča, ki sta že bila ministrska predsednika: Mosadik in Hilali paša. Toda njun povratek različno tolmačijo v svetu, lasti pa v Londonu, kjer imajo že dalj časa polno glavo skrbi za Perzijo in Egiptom.

Stari bolehn perzijski politik Mosadik, ki je izvedel nacionalizacijo petrolejske industrije, je prejšnji petek odstopil, in sicer po daljšem nesporazumevanju s parlamentom. Uradno so tedaj sporočili, da parlament ni hotel ugoditi želji Mosadika, da bi dobil neposreden nadzor nad vojsko. Zelo verjetno pa so bila tu še druga ozadja, predvsem v zvezi s petrolejem, nacionalizacijo in nerešljivim sporom z Veliko Britanijo. Spominjamo se še, da nacionalizirana perzijska petrolejska industrija ni mogla prodajati v inozemstvo, Perzija tudi ni dobila posojila v Ameriki in je zabredla v težavno gospodarsko stanje. V takem vzdušju je Mosadik odstopil in sestavo vlade so poverili Ghavamu es Sultanehu, nekdanjemu ministrskemu predsedniku. Sultaneh je začel takoj napovedovati novo politiko in zagotavljal, da bo petrolejski spor z Anglijo kmalu rešen. V Angliji so seveda z neprikritim vselejem zagrabili za te vesti. Toda v Teheranu in ostalih perzijskih mestih se niso preveč ogreli za spremembo vlade. Izbruhnil so neradi, stavke in spopadi. Mosadikovi pristaši so vse bolj odločno pokazali, da ne marajo Sultaneha. Se preden je temu uspelo sestaviti vlado, je v tork perzijski parlament spet vrnil mandat Mosadiku in sicer precej prepričljivo: od 63 poslancev jih je 61 glasovalo zanj.

Hkrati pa je Mosadik izbojeval še eno zmago. Mednarodno sodišče v Haagu, kateremu je bila poverjena razsodba med perzijsko vlado in angleško petrolejsko družbo, je sklenilo, da ni pristojno razsojati v tem sporu. Ze pred več kot enim letom je Anglija zaprosila haško sodišče, naj razreši petrolejsko vprašanje okrog nacionalizacije, vmes je o tem razpravljal že tudi Varnostni svet, zdaj pa je prišlo do odločitve, ki za Anglijo ni prinesla zaželenega rezultata. Se manj pa se vesele Mosadikove vrnitve in prvi komentarji iz Londona povedo, da so britanski politični krogi prepričani, da je spet padlo v vo-do upanje za rešitev perzijsko-angleške krize.

Drugače pa je z egiptovsko zadevo. Tri tedne je minilo, odkar je Hilali paša odstopil in zdaj spet dobil nalogo, naj sestavi vlado. Vmes je bil ministrski predsednik Siri paša, ki kaže, da je mnogo bolj naklonjen vafdistični stranki kot njegov prednik in naslednik, Hilali paša. Toda prav takrat, ko so bili vafdisti najbolj zastopani v vladi, je izbruhnil in se zaostрил s Anglijo. Tako torej v Londonu niso s prevelikimi simpatijami spremljali vladanja Siri paše, ki pa v treh tednih ni kdo več kaj pokrenil ne za eno ne za drugo stran. Niti vlade se mu ni posrečilo do kraja spopolniti in n. pr. ni nikogar dobil, da bi prevzel finančno ministrstvo. V ponedeljek je odstopil in izjavil, da ne more več obdržati odgovornosti za vlado. Tako je kralj Faruk spet političal nazaj Hilali pašo, ki je v glavnem sestavil vlado s prejšnjimi sodelavci. In v Londonu so — ne kot zaradi Mosadika zaskrbljeni — pač pa z veseljem sprejeli to spremembo, ker se nadejajo, da bo Hilali paša spravil z mrtve točke pogajanja med Egiptom in Veliko Britanijo.

Kljub vsemu ostane položaj na Srednjem vzhodu zagoneten, kajti tam se križajo preveč interesov: angleški, ameriški in tudi kremeljski.

Ob zaključku lista smo izvedeli, da je Kairski guverner general Magib izvedel v Egiptu državni udar, vso oblast pa je prevzela vojska.

Novi narodni heroji

Prezidij Ljudske skupščine FLRJ je izdal ukaz, s katerim se za brezprimerni heroizem v boju proti ljudskim sovražnikom in dokazano junaštvo ter zasluge med narodnoosvobodilno borbo od 1941 do 1945 odlikujejo z Redom narodnega heroja:

Jože Borštnar, podpolkovnik Anton Dežman, polkovnik Franc Hočevar, generalni podpolkovnik Dušan Kveder, Boris Kidrič, Franc Leskošek, Ivan Maček, podpolkovnik Franc Stadler in generalni major Peter Stante.

Poleg tega so bili odlikovani z Redom narodnega heroja:

Franc F. Bukovec, Rezka Dragar in Ivan Skvarča.

Kopaljšče na Loki - eno najlepših v Sloveniji

Od ustanovitve naprej novomeske Turistično društvo plodno zastavlja svoje delo v korist mesta in cele Dolenjske. Otvoritev novega kopaljšča na Loki je pretekli teden to znova potrdila.

Ze v soboto zvečer se je zbrala množica 800 ljudi k otvoritvi gostišča, ki je združeno s kopaljščem. Med domačini smo opazili precej gostov iz Ljubljane, ki so prav tako kakor Novomeščani z neskrivnim presenečenjem ocenjevali moderno kopaljšče. Po pozdravnih besedah dr. Toneta Hočevarja, ki se je zahvalil ljudski oblasti za obilno pomoč pri zgraditvi novega kopaljšča, podjetju »Krk« za opravljeno delo, L. MDE »Delo« Tomšičev za vse pomoči pri zaključnih delih, predvsem pa Turističnemu društvu in njegovemu agilnemu predsedniku mag. pharm. Borisu Andričiču, je sledil kratek kulturni spored solistov in orkestra SKUD »Dušan Jereb«. Po Krki so medtem križarili čolni z lampjončki, desno obrežje pa je vzplamtelo v neštetihih lučkah; razsvetljen je bil tudi otoček sredi reke. Pogled na izvrstno iluminirani kopaljščni prostor, ki je bil nabito poln zadovoljnih gostov, ki je bil nekaj svojevrstnega in nepozabnega. Gostje in domačini niso mogli prebraviti lepo urejenega kopaljšča in zamisliti Turističnega društva, ki je s sodobno urejenimi stavbami, bazeni na Krki in plavalno progno ter skakalnimi stolpom res odpril Dolenjsko turistiškemu prometu. Ze takoj po otvoritvi so se prvi ljubljanski gostje navdušeno prijavili za letovanje v prijeto urejenih letovišarskih sobah novega kopaljšča, ki lahko zadovoljijo še tako izbirčen okus Krka, kopaljšče ob Heli in izvrstna »Metropolova« postrežba, ki je prevzel gostišče v stavbi bodo pogoditi

TOMŠIČEVCI — DRUGIČ UDARNA BRIGADA

Drugače ni morlo biti: obljuba, ki so si jo dali po obisku tovarišca Vide Tomšič, je bila brigadirjem vse: delovni polet brigade se je v tekmovalju na čast Dneva vstaje še povečal, premetani kubiški zemlje, skal, ruse, peska in lesa na so držali krivuljo na tabeli uspehov vsak dan le navzgor. Člani dekade 121.95% doseženega plana v vročih juljskih dnevih, 2719 kub. metrov izkopane, preplanelna, nalomljena in prenesena materiala, 3229 kub. smolanene zemlje, blaka in trasa, za 751 ur pomožnih del in 1056 delovnih ur 6. čete v gozdovih nad Sotesko.

1. četa je bila najboljša v I. dekadi

Utrujenost? Slaba volja, omahovanje? Ne poznamo stvari pri Tomšičevih! Zjutraj ob starih s pesmijo na delo, ob enajstih dopoldne nazaj! Naj govori! Številke druge dekade:

1. četa je dosegla 161.57% plana — postaja je najboljša v preteklih 19 dnevih! 8.194% zaključili dekado v 3. četi s 127.37% v tretji, v 144.32% v četrti, v 143.69% v peti in s 153.97% se je postavila šest četa.

Kaj se skriva za številkami? Izkopan jak — bolje rečeno kamnolom! — na Trdnovi česti, občutna pomoč brigade pri dogra-

ditvi kopaljšča in ceste na Loki, vedno do ločnejši obrisi sejmiska na Ločenski cesti, pomoč »Pionirju« na Ljubljanski cesti, kjer bodo te dni od Feriča proti mestu začeli polagati kocke, delo v kamnolomu in očiščevalna gozdna dela nad Sotesko. In še in še — stajite med nje v zgodnjih dopoldanskih urah, pa se nasmejte njihovim šalim, ki jih drobijo takrat, ko so skale najtise kubiški najbolj počamni. Obiščite jih popoldne v solli, kjer se množično pripravljajo na narodne plesne za zaključni brigadni festival, kjer ubira resne in poskočne brigadni orkester, vprašajte o brigadi med delavci »Pionirji« in na mestni občini, da vam bodo povsod povedali o udarnih Tomšičevih in najboljših!

Ko je v ponedeljek 21. julija prebral Lojze Oblak, namestnik komandanta brigade, poročilo o uspehih druge dekade pred zbra-

niimi brigadirji in gosti, nam je bilo vsem jasno, da so pogoji za nov naziv udarne brigade v celoti izpolnjeni. In ko je sekretar OK LMS Ludvik Kebe takoj nato tudi prebral odluk o tem imenovanju in izročil brigadi diplomu — so brigadirji z navdušenim odobravanjem sprejeli visoko priznanje. Komandant brigade Janez Garjanc je z istim prebral odluk OK LMS, s katerim je bilo proglašena v brigadi 13 udarnikov, 25 brigadirjev in brigadirja pa je bilo pohvaljenih. Brigada pa je spet obljubila:

»Za lepši, boljši in veličastnejši izgled in ureditev Novega mesta delamo! Vse sile bomo vložili, da bo Novo mesto luči oslalo pomno na svoje Tomšičevce! Čestitkam udarnikov in pohvaljenih se je pridružil brigadni trikratni bratominski pozdrav »Horuki« Radi vas imamo, brigadirji! Zato za novo Novo mesto: »Horuki«

Srednješolska mladinska brigada „Mirana Jarca“ dela v Crnomlju

Mladinska organizacija črnomeljske gimnazije je v juliju organizirala brigado, katere bo naredila cesto do sole in povežala obe glavni cesti. Ker je urejajo solo, je OLO spoznal potrebo, da se uredi tudi ta cesta, ki je bila zlasti pozimi popolnoma neprehodna.

Brigada šteje 38 študentov in študentk. Stanovanje imajo v gimnaziji, hrano pa v internatu. Delo na cesti je precej naporno, ker morajo obdelovati samo živo skalo. Toda mladina z ljubeznijo in poštovanostjo premaguje vse napore. Do sedaj je bilo izkopanih in odpeljanih 505 kubičnih metrov materiala, to je 4166 samokubnih. Na ročni sveder so izvrtali 40 lukenj in razstrelili 40 velikih skal. To delo je bilo opravljeno v 3225 urah.

Prejšnji teden je imela brigada konferenco, na kateri je pregledala dosežane delo. Pregled dela je podal komandant Janez Kramar, ki je nakazal dosežane in bodoče naloge. Z zadovoljstvom je ugotovil marljivost vseh brigadirjev, med katerimi dosega nekateri res lepe uspehe. Nato je govoril najstarejši brigadir profesor Emil Bevc, ki je podčrtal važnost delovne akcije ter povabil vse brigadirje, da bi podaljšali 14-dnevno obveznost vsaj še za kakšen teden, dokler ne dobe nove izmene. Na vsak način mora biti delo končano do začetka solskega leta. Poudaril je tudi to, da bi bilo zelo razveseljivo, če bi bil še kdo izmed prostevnih delavcev v brigadi, kajti mesto prostevnega delavca je med mladino in to ne samo v soli, kjer so za to delo plačani, pač pa tudi na delovnih akcijah.

Na brigadni konferenci sta bila tudi načelnik za kulturo in prosveto tov. Ivan Zele in član OK KPS Črnomelj tov. Janez Smrekar. Oba sta z zadovoljstvom sledila delu konference, postavila razna vprašanja in dala več nasvetov za bodoče delo. Tovariši načelnik je obljubil, da bo Svet za prosveto in kulturo po končnem delu pomagal s finančnimi sredstvi, da bodo brigadirji lahko šli na izlet. Mladina je to obljubo sprejela z veseljem, ker se zaveda, da bo s tem do-

bila priznanje za svoje delo. Ob zaključku so brigadirji, ki so se zavezali, da bodo delali v brigadi 14 dni sprejeli sklep, da ostanejo v njej tri tedne.

Sklenili so tudi, da bodo poleg programa, ki ga dajejo v radiu Bela krajina vsako sredo, priredili še akademijo za vse gosteprijemlje in tabornike iz krškega okraja, ki so v Crnomlju.

Zahvala maršala Tita frontovcem Breze in Trebnja

Na čestitke, ki so jih poslali frontotoci Breze maršalu Titu ob njegovi 60-letnici, je občinski ljudski odbor Trebnje prejel v juniju naslednje pismo tovariša Tita:

»Prejel sem čestitke in pozdrave, katere mi je ljudstvo Vaše občine poslalo ob šestdeseti obletnici mojega rojstva in se Vam zanje najprisrčneje zahvaljujem.

Sporočite ljudstvu moje pozdrave in želje, da tudi vnaprej dosega uspehe v krepitvi in razvijanju ljudske oblasti in v graditvi svoje socialistične domovine.«

TITO

Oficirji iz bore novomeske patrolje v zboru

Vremenska napoved

za čas od 25. julija do 3. avgusta

V splošnem lepo vreme. Od 27. julija dalje pogoste krajevne nevihte. Prve izdatne padavine šele 4. avgusta.

Za resnično demokracijo v ljudskih odborih

Za pisalno mizo občine v Smarjeti so sedeli trije: predsednik, tajnik in en član občinskega ljudskega odbora. Reševali so zelo važno nalogo: obremenjevanje davčnih zavezancev za vso občino. V pitih dveh urah so »rešili« naj-bolj pereče gospodarsko vprašanje občine, ki se neposredno tiče žepa davčnega zavezanca. Čeprav ne dvomimo v dobro voljo vseh treh, pa vendarle resno dvomimo, da morejo trije ljudje v tako kratkem (ali pa tudi daljšem) času pravično obremeniti vsakega zavezanca po njegovi dejanski zmogljivosti. Občina s 3 do 4000 prebivalci ima okrog 1000 davčnih zavezancev, od katerih ima skoraj vsak več ali manj različne dohodke. Če hočemo biti pri razdeljevanju bremen pravični, moramo vse te posebnosti tudi upoštevati. To pa ne morejo narediti trije ljudje, to mora reševati širši krog državljanov. Prvi tak organ v ljudskem odboru je Svet za gospodarstvo, ki mora napraviti predloge, dokončno pa jih mora potrditi zbor volilcev.

Ze skoraj leto dni govorimo in pišemo o prenašanju državnih, to je upravnih poslov iz višjih na nižje organe ali neposredno na širši krog volilcev. Govorimo o postopnem odmiranju države kot posebnega oblastvenega organa, kajti v smislu resnične socialistične demokracije ta aparat ni več potreben in njegove posle prevzemajo volilci sami. Vsa ta načela mi tudi že izvajamo v praksi. Pripravlja se zakon o odpravi zveznih in republiških ministrstev, odpravljeni so vse Glavne direkcije, državni aparat se je občutno zmanjšal in se še zmanjšuje. Na okraju ni več izvršnega odbora in poverjenikov, na čelu novo organiziranih občinskih ljudskih odborov nista več samo predsednik

in tajnik ali celo samo kakšen administrator, pač pa voljeni sveti državljani za razne panoge, ki so bili izvoljeni takoj po osnovanju občinskih ljudskih odborov. Do tu je še vse nekam v redu. Prenašanje neposrednega upravljanja države na čim širši krog volilcev pa je dejansko marsikje ostalo samo na papirju. Precejšen ali pa večji del naših občinskih ljudskih odborov vodi še naprej po starih koleznih bivših KLO. Prav zgoraj navedeni primer davčnega obremenjevanja v Smarjeti nam to v polni meri potrjuje.

Vzemimo za primer še enkrat občinski ljudski odbor v Smarjeti. Skoraj štirje bivši KLO so združeni v tej gospodarsko dokaj močni občini. Ze 8. junija letos sta bila izvoljena Svet za gospodarstvo in Svet za kulturo, prosveto in socialno skrbstvo. Predsednik devetčlanskega sveta je Jože Derganc, predsednik drugega sedemčlanskega odbora pa Tine Tomšič. Do 10. julija se nobeden od teh dveh svetov še ni sestel, ker jih nihče ni sklical! Jasno je, da zato morata o vsem odločiti edino predsednik in tajnik. Sveti na papirju so mrtva veja, so samo primeri formalne zadostitve zahtevam družbenega odnosa, od katerih nima skupnost ničesar, najmanj pa so to elementi poglobljanja ljudske demokracije. Nedelavni sveti so velika nevarnost starega načina upravljanja oblastvenih in drugih poslov po eni ali dveh osebah, nevarnost birokratskega diktiranja od zgoraj — torej nevarnega pojava prav tistega, proti čemur je smiselno uperjen novi zakon o reorganiziranju oblastvenih organov, za katerega uresničitve se moramo dosledno boriti na vsakem koraku.

Z ljudskimi odbori v Smarjeti zad-

nja leta niso imeli kaj prida sreče, še manj pa z administratorji. Sedanji občinski ljudski odbor, ki je izvoljen iz vrst najboljših odbornikov bivših starih KLO, kaže, da ima več smisla za gospodarjenje. Seje so dokaj redne in ob polni udeležbi, razprave na sejah so žive in stvarne. Toda to je premalo. Ljudski odbor brez aktivnega sodelovanja svetov je spet samo to, kar je bil prejšnji krajevni ljudski odbor ali izvršilni odbor OLO; ni korak naprej, ampak povratek na staro.

Kar velja za občinski ljudski odbor Smarjete, velja še za več ljudskih odborov. Tudi na OLO so pojavi prejšnjega načina določanja ali tudi načrtovanja navzdol do podrobnosti. Nekateri uslužbenci zelo težko razumejo, da ni potrebno, da postavlja OLO svojo piko na vsak ukrep nižjih organov, ki so v mejah zakonitosti in zadevajo neposredno samo nižje organe.

Borba za usposabljanje svetov, ki so najvišji oblastveni organi in neposredni pooblaščenici volilcev pri upravljanju gospodarstva, je hkrati tudi borba za resnično demokracijo, borba za usposabljanje delovnih ljudi za vodstvo države in borba proti samopašnim birokratskim tendencam posameznikov.

OTMAR SKALE

Nenadoma je v petek 18. julija 1952 umrl v Novem mestu Otmar Skale starejši, upokojeni živinozdravnik in eden izmed najmarkantnejših narodnjakov Dolenjske. V lanskem novembru je zdrav in čil obhajal v sredi svojih dragih 90-letnico plodnega življenja, še pred dnevi pa smo ga videli na sprehodih po mestu.

Otmar Skale je bil rojen 16. novembra 1861. leta v Ljubljani v zavedni družini ravnatelja veterinarske in podkovske šole. Leta 1879 je na Dunaju končal veterinarsko fakulteto, v decembru 1884 pa je bil nastavljen za državnega veterinarja pri okrajnem glavarstvu v Novem mestu, kjer je opravljal naporno službo celih 42 let — do svoje upokojitve v letu 1926. V službi je opravil pionirsko delo na polju dolenjskega veterinarstva, saj se je moral boriti proti ukoreninjenemu odporu mnogih kmetov, ki so bili nasprotni vsem novotarijam. Neštokrat je prepeščil novomeški okraj od Suhe krajine do Krškega polja, od trebanjskih gričev do vrha Podgorja. Trdo delo pa mu je bilo v užitek, saj je bil ves čas zdrav in krepak.

Otmar Skale je od prvega dneva, ko je prišel na Dolenjsko, zagrabil tudi za delo v društvih in organizacijah. Dobro se je zavedal pomena naprednih idej in bil njihov vnet pobornik. Ze leta 1886 do 1893 je bil arhivar in pevec pri Dolenjskem pevskem zboru, kateremu je skrbel za notni material in dobro gospodarstvo. Leta 1887 je bil knjižničar novomeške Citalnice, to delo pa je častno opravljal tudi v letih 1897 do 1905, medtem ko je bil v vseh ostalih letih odbornik Citalnice. Celih 40 let je bil pomožni učitelj na znani kmetijski šoli na Grmu, vrsto let pa občinski odbornik, ustanovni član novomeškega

Kratke vesti

Naša trgovska mornarica je ojačala svojo radijsko postajo. Srednjevalovna radijska postaja jugoslovanske trgovske mornarice v Splitu je dobila te dni novi oddajnik za 400 voltov, ki so ga v celoti izdelali v naši državi. Novi oddajnik zadošča za potrebe naše trgovske mornarice v vsem Sredozemlju.

Poleg srednjevalovne radijske postaje ima naša trgovska mornarica tudi kratkovalno postajo 700 voltov, ki jo na naših ladjah zelo dobro slišijo tudi na najbolj oddaljenih morjih. Razen trgovskih obvestil o nakladanju in razkladanju tovora v inozemskih pristaniščih, dobivajo naše ladje po teh radijskih postajah od svojih ravnateljev obvestila o spremembi smeri vožnje, ovirah, ki se postavljajo plovi, o uvedbi novih oziroma odpravi dosedanjih svetilnikov in druga obvestila, ki so potrebna za varnost plovlav. Po teh radijskih postajah dobivajo naši pomorščaki tudi vesti o dogodkih v domovini ter o svojih družinah.

Slepi se pripravljajo na kongres. Na plenumu Združenja slepih Jugoslavije v Beogradu so sklenili, da bo centralni odbor Združenja slepih reorganiziran tako, da bo celotno delo s slepimi prešlo na republiške odbore in združenja. Sklenili so, da bodo na prihodnjem kongresu slepih Jugoslavije novembra t. l.

predlagali, naj se ustanovi centralni svet pod vodstvom tajništva za majhnim številom uslužbencev. Prav tako so sklenili, da bodo v krajih z večjim številom slepih ustanovili združenja. Na plenumu so proučevali vprašanje usposabljanja slepih za delo in ugotovili, da je v Jugoslaviji sedaj 38 različnih delavnic, v katerih delajo slepi, več kot tisoč slepih delavcev pa je zaposlenih v gospodarstvu. V okviru tekmovanja pred drugim kongresom slepih bodo v Beogradu odprli razstavo del članov združenja ter priredili koncert članov kulturno-umetniških društev slepih.

Nad 3 milijone din škode v sadjarstvu. Pri Glavni zadrugi zvezi LRS so ustanovili posebne strokovne odbore za posamezne kmetijske dejavnosti. Začel je delovati tudi odbor za zaščito rastlin. Ugotovilo je, da samo v sadjarstvu trpimo zaradi kaparja nad 3 milijarde din škode. Skjodljivci pri nas ogrožajo okrog 15% njivskih pridelkov, 30 do 60% sadja, 15 do 40% grozdja itd.

V Vojvodini že brne mlatilnice. Zetev je že skoraj v vsej državi končan. V Vojvodini že mlatijo. Pridelek cenijo na 9,9 metrskih stotov na hektar, v mnogih krajih pa tudi na 12 stotov. Pridelek na Hrvaškem bo kljub slabemu vremenu le malo manjši od lanskega. Pri nas v Sloveniji cenijo povprečni pridelek pšenice in ječmena 12 metrskih stotov na hektar. V Bosni so pridelali 8,5 stotov na hektar, kar ni slabo za te kraje.

Novo zdravilo »Vitonin«. Zagrebška tovarna zdravil »Pliva« je izdelala nov preparat »Vitonin«, ki je učinkovito sredstvo za osvežitev, odpravo utrujenosti, zaspanosti in splošne pobotosti organizma ter slabega teka. Ta preparat, ki ga izdeluje tovarna iz uvožene surovine, ki jo dobivajo iz tropkega oreha »Kolas«, je že v prodaji.

Letos je tovarna izdelala 11 vrst novih zdravil in preparatov, od katerih je posebno važen preparat »Eutizon« za zdravljenje pljučne tuberkuloze. V tovarni so ustanovili znanstveno raziskovalni inštitut, v katerem bo delalo 60 strokovnjakov.

V dnevno kolonijo v Irčo vos gredo!

60 novomeških otrok uživa počitnice. Krko in sonce ob dobri hrani v dnevni koloniji na Drski — vsako jutro se zberejo v Kandiji in odidejo z vodilč k igrar, ročnemu delu in kopanju

Naloga splošnih kmetijskih zadrug pri zatiranju koloradskega hrošča

Množični pregled nasadov krompirja dne 6. julija t. l. nam je dokazal, da so bili prejšnji pregledi na splošno slabi. Pri tem pregledu so bile odkrite zelo številne nove okužbe po vsem področju novomeškega okraja. Okužb po koloradskem hrošču dosedaj niso odkrili samo še na področju občine Hinje. Zaradi uspešnega zatiranja koloradskega hrošča je okrajni štab za zatiranje koloradskega hrošča v sporazumu z Okrajnim ljudskim odborom, Okrajno združeno zvezo in množičnimi organizacijami sprejel zaradi izboljšanja dela pri zatiranju koloradskega hrošča naslednje sklepe:

1. Okrajni ljudski odbor bo preko okrajnih vodij vodil akcijo zatiranja v pogledu organizacije in dajanja potrebnih strokovnih navodil, samo delo zatiranja na terenu pa prevzamejo splošne kmetijske zadruge.
2. Občinski vodje naj bodo plačani od Kmetijskih zadrug in po možnosti nameščeni pri strojnih odsekih. Po možnosti naj bodo te osebe kmetijski tehniki ali absolventi kmetijskih šol.
3. Kmetijske zadruge prevzamejo vso organizacijsko delo pri zatiranju kot je evidenca okuženih parcel, zapraševanje, preskrbo s kmetijskimi sredstvi itd. Občinski ljudski odbori naj bodo samo upravno-politični organ, množične organizacije pa naj skrbijo za politično aktivizacijo terena.
4. Kmetijski zdruzi Trebnje in Novo mesto prevzamejo Grosistično službo za zaščitna sredstva in aparature. Pri

navedenih Kmetijskih zadrugah naj ostale Kmetijske zadruge naročajo potrebna sredstva.

5. Kmetijske zadruge naj takoj pričnejo z nabavo aparature, to je zaprašilnikov, motornih škropilnic in kmetijskih sredstev. Za uporabo določijo odškodnino, ki je za nečlane večja. Pri izdaji aparature določijo čas uporabe in pri prekoračenju določenega roka mora koristnik plačati kazen.
6. Kmetijske zadruge naj z ozirom na razširjenost okužb takoj naroče zadostne količine pepelina in apnenega arsena. Zaloga kmetijskih sredstev, ki jih je naročil Okrajni ljudski odbor, bodo izrpane predvidoma z 10. VIII. t. l.
7. Občinski ljudski odbori in Kmetijske zadruge naj posvečajo največjo pažnjo še neokuženim področjem, katera naj kmetovalci pregledujejo redno tudi med tednom.
8. Posameznike, ki zaradi neudeležbe na pregledih ovirajo akcijo, je potrebno najstrože kaznovati, kar bo večina kmetovalcev toplo pozdravila. Prav tako je potrebna največja budnost, da se ne bi okužbe zlonamerno prenašale.
9. Prodaja kmetijskih sredstev naj se vrši za člane Kmetijskih zadrug po nabavni ceni, nečlanom po prosti ceni. Dobiček iz prodaje kmetijskih sredstev naj se uporabi za nabavo aparature.
10. Da bo možno iz okrajnih kreditov dalj časa prispevati k nabavi kmetijskih sredstev, so dolžni od 15. julija dalje vsi koristniki zaščitnih sredstev plačevati 70 dinarjev za kilogram

uporabljenega pepelina ali pantakana (50% nabavne cene). Arsenska sredstva bo še nekaj časa v celoti plačeval Okrajni ljudski odbor. Predvidoma bodo morali od 10. VIII. dalje plačevati kmetovalci vsa uporabljena kemijska sredstva v celoti in je zato nujno, da imajo ob tem času Kmetijske zadruge na zalogi pepelnin in arsena. O tem so bili obveščeni že vsi občinski ljudski odbori kakor tudi Kmetijske zadruge.

Kmetijske zadruge prevzamejo na ta način v svoje roke celotno akcijo zatiranja koloradskega hrošča na svojem področju. Za uspešno delo je nujno potrebno, da jim pomagajo občinski ljudski odbori, množične organizacije in vsi kmetovalci. Stanje glede zatiranja koloradskega hrošča se je pri vseh občinskih ljudskih odborih zboljšalo, vendar so še tu pa tam primeri slabega dela. Okužbe v zadnjem času niso narasle v večjem številu razen na področju občine Rakovnik, kjer je že nad 90 okužb. Celotno število okužb znaša na področju novomeškega okraja 600. Razveseljivo je, da so kmetovalci zelo zainteresirani za kemijsko zatiranje, ker so uvideli da so kemijska sredstva zelo učinkovita.

Novo mesto za 22. julij

Dan vstaje slovenskega naroda so Novomeščani počastili z množično udeležbo na slavni študentski akademiji, ki je bila v ponedeljek zvečer v M.P. Ob navzočnosti predstavnikov ljudske oblasti, Partije, OF, društev in organizacij ter delovnih kolektivov se je slovenski zaela ob pol deveti uri. O prazniku oborožene vstaje slovenskega naroda in zgodovinskem pomenu 22. julija je govoril našilce spomenice iz l. 1941 Janez Potočar. Za njim je govoril sekretar M.O.F. Bogdan Vrančič pozdravno pismo Novomeščanom tovarišu Mili Marinku, predsedniku vlade LRS, kakor je dramatska skupina I. dvakrat udarne MDE »Vide Tomšič« v sodelovanju z orkestrom SKUD »Dusan Jereb« odigrala prikaz iz trpljenja in svobode v pitih silkah; izro je pripravil in režiral Slavko Kastelic. Po akademiji je bila na prostoru novega kopališča »Laki družabna prireditev. Številni delovni kolektivi so priredili v dnevih od 20. do 22. julija krajske in daljše izlete v partizanske kraje, mesto pa se je delo v zvezi in tudi na zunanji manifestaciji pomen Dneva vstaje

OGLAŠUJE
V DOLENJSKEM LISTU

Ljudska mladina Slovenije

OKRAJNI KOMITE NOVO MESTO

Novo mesto, 21. julija 1952

V znak priznanja za uspešno delo v drugi dekadi, za visoko prešežen desetdnevni delovni plan, za sodelovanje pri proslavi Dneva vstaje slovenskega naroda, v katerega počastitev se je razvilo v brigadi veliko tekmovanje, izdaja Okrajni komite LMS Novo mesto

ODLOK št. 2,

s katerim proglašaja

I. NOVOMEŠKO SREDNJEŠOLSKO MLADINSKO DELOVNO BRIGADO »VIDE TOMŠIČ« drugič za udarno brigado

S tem visokim priznanjem izražamo vse priznanje mladim delavcem Tomšičeve brigade, ki neumorno kljub velikim naporom izpolnjujejo svoje naloge, ki so pokazali mladini vsega našega okraja visoko delovno zavest in predanost naši domovini, Partiji in našemu voditelju tovarišu Titu!

OKRAJNI KOMITE LMS V NOVEM MESTU

»Mi smo za socializem vi pa ne...« pravijo gasilci v Ostrogu

Dopisnik iz Ostroga nam je pred dnevi poslal tole pismo:

»Ni še dolgo tega, ko smo imeli v Ostrogu pri Sentiernerju sestanek OF. Po domače smo se pogovorili, kaj je treba v vasi še urediti, da mora organizacija OF skrbeti za politično razgibanost in pomagati v gospodarskem in kulturnem razvoju vasi. V celokupnem delu Fronte naj se zrcali delovanje mladine, gasilcev, AFZ, skratka — vse dobre in slabe strani našega dela. O mladini smo rekli, da nam ne sme biti vseeno, ali na mladino delujejo kvarni ali vzgojni vplivi. Starši se moramo zavedati, da mora naša mladina rasti v dobri vzgoji, v rednem obisku šole, pridnem učenju in v mladinski organizaciji. Ta pa naj bi mladini nudila več zabave, šaha, fizikulture in vzgojnih ter poučnih predavanj. Predvsem pa je treba, tako smo poudarili, rešiti v Ostrogu vprašanje medsebojnih odnosov in vprašanje gasilcev. Od vodilnih gasilcev na tem sestanku ni bilo nikogar. Ko so tovariši kritizirali delo gasilske organizacije in samovoljno posameznikov pri gradnji gasilskega do-

ma, so »skrivali«, ki so se medtem skrivali za vogali in od tam »prisostvovali« sestanku Fronte, prilizli na svetlo. Oglasili so se takole:

»Tu smo, kak sestanek pa je?«

»Frontni sestanek, saj je plakati na vidnem mestu!« je odgovoril nekdo izmed nas.

»Ta plakati za mene ne velja, ker nima štambiljke, ali je to kakšna organizacija?« je nato dejal poveljnik Cekuta, ki je zatem stopil k predsedniku občinskega frontnega odbora in mu rekel:

»Kaj pa ti tu, pokaži legitimacijo!« Druščina nekaj ljudi iz gasilske organizacije pa je začela bruhati takele očitke:

»Nihče nas ne obvešča, kdaj so sestanki, predsednik vaškega odbora OF se je sam postavil, brez volitev. Če bi bila OF kaka organizacija, bi že kaj pokazala, kot smo mi, mi smo za socializem, ne vi, članke Iva Pirkoviča je laž!«

Pokazali so, kaj jih boli — resnica v članku Iva Pirkoviča, ki je pred meseci s prstom pokazal na diktatorske razmere v gasilski organizaciji v Ostrogu v Slovenskem poročevalcu! Z razbijaškim početjem je ostroška jara gospoda hotela razbiti sestanek Fronte. Sklicuje se na to, da »niso obveščeni« o sestankih. Tudi za državne volitve, kot kaže, niso »bili obveščeni«, zaradi česar nekateri izmed gasilcev niso šli voliti, drugi pa z veliko mujo. Nastop nekaterih gasilcev v Ostrogu je razgalil nepošteno početje ljudi, ki so samovoljno zaplenili in uničili sadni vrt za gradnjo gasilskega doma, ne da bi to rešili z vaščani. Vse kaže, da vodilnim gasilec smrdi, da bi dom kot spomenik stal na tleh, ki so prepojena s krvjo talcev. Dom, ki se gradi s prispevki vseh vaščanov, ni »manifestacija gasilcev in njihove predanosti socializmu«, pač pa kripka za rovarjenje proti vsemu, kar je napredno!

Organizacija OF v Ostrogu takim pojavom se ni stopila odločno na prste. Zaradi premajhne aktivnosti članstva se Fronta v Ostrogu še ni uveljavila kot vodilna sila na vasi — zato je tudi rešitev problema gasilske organizacije še vedno neurejena zadeva. Nihče drugi ne bo prišel reševati v Ostrog krajevnih zadev — sami jih bomo morali urediti. Zato se bo treba še zbrati; na sestanku vseh vaščanov naj povedo ljudje, kako gledajo na samovoljno nekaterih ljudi z gasilskih organizacij. Razbijaštvu sovražno nastrojenih ljudi je treba onemogočiti.«

Tako dopisnik. K dopisu pristavljamo samo tole vprašanje: ali bo Fronta v Ostrogu res še nadalje prenašala diktatorsko samovoljno nekaterih ljudi v gasilskih vrstah? V Ostrogu bo smrdelo, dokler ne boste sami temeljito prezračili domačih sob!

Lep zaslužek vam nudi nabiranje zdravilnih zelišč in gob

katere odpujpe Trgovsko podjetje GOSAD s pomočjo kmetijskih zadrug. — Sedaj nabirajte naslednja zdravilna zelišča: Cvetje bele detelice in rmana, liste arnike, pljučnice, šarnice, rastline gladnišnika, tavžentroze, rmana, preslice (njivske), jaternika, korenine gozdnega korena, bele čmerike in arnike ter plodove: borovnice, kumno, ržene rožičke. — Kupuje tudi razna druga zelišča! — Vsa pojasnila, navodila in cene dobite v vaši kmetijski zadrugi ali pri trgovskem podjetju GOSAD — Ljubljana, Prečna ulica 4, poštni predal 62, za Dolenjsko pa tudi v skladišču GOSAD v Novem mestu, Krekova ulica (Bršljin)

IZ NAŠIH KRAJEV

To in ono iz Žužemberka

V Žužemberku so 13. julija imeli občinski praznik, na katerega so se pripravljali že dalj časa. Mladina se je za ta praznik, ki je obenem tudi spominski dan padlih žrtov, pripravljala z vso vneto skupno z ostalimi priročnimi organizacijami. Med prvimi je pomnila na pokopališčih, da uredi grobove svojih padlih učiteljev in voditeljev in boju za osvoboditev. Na večer pred praznikom je v navzočnosti ostalih prebivalcev položila na grobove vence. Zapela je tudi nekaj partizanskih pesmi. Tokrat je mladina Žužemberka pokazala, da se zaveda, kaj je njena dolžnost.

Na praznik so se od vseh strani zbrale množice ljudstva k odkritju spominske plošče. Proslava se je pričela z govorom tov. Alojza Smrketa, ki je ljudstvu priklicala v spomin najvažnejše dogodke Žužemberka v zgodovini NOV. Pionirji osnovne šole so z glasnostjo zapeli pod vodstvom tov. Ivota Simčiča več pesmi. Sledile so recitacije. Pesnik »Dromovnik« je recitiral dijakinja gimnazija Ivanka Hribar, ki jo je tudi sama zložila. Vsi so bili ginenji. Za zaključek je moški pevski zbor zapel nekaj partizanskih pesmi.

Sledilo je polaganje vencev pred spominsko ploščo, ki so jih položile vse množične organizacije Žužemberka. Spominska plošča je izdelana v živo sredi trga pod lipo, ki bo vsekakor, kadar bo še mirno, za trenutek prilegnila, da se bo ustavila in ob branju vklepanih besed spoznal zgodovino Žužemberka.

Koloradski hrošč resno ogroža krompirjeve nasade, saj se je razširil že po vsej krški dolini. Zadnji množični pregled krompirja v Žužemberku je pokazal popolno nezanjmanje in slabo organizacijo pregledov. V bodoče bo treba temu posvetiti več pozornosti, ker hrošč nemoteno uničuje krompirja.

Zadnje dni smejajo operaterji »Triglav« filma lepo okolico Žužemberka in mesta, kjer so se odigrali med narodnoosvobodilno vojno važni zgodovinski dogodki.

Prihod novomeške bojne patrulje so Žužemberčani pričakali zelo slovesno. Na trgu je bil miting in pogostitev. Po slovesni predaji bojne zastave žužemberški patrulji je takoj krenila v smeri Trebnje. Pri Dobriču je patrulja na čelu s tov. Zupaničem-Zungrom zajela zasedo in jo razorožila. Srečnim žužemberčanom je bil slab. Bojno patruljo ni pozdravil niti predstavnik oblasti. Po kratkem odmoru je patrulja nadaljevala pot v treh kolonah preko Grmade v Trebnje, kjer je našla na slab odpor. Levo krilo kolone je zaplenilo brozestrelko, pištolo in opasne ter v naskoku vrlo na trg. Tu je množica Trebnjčanov z godbo pričakala bojno patruljo Žužemberka, ki je na svčan dan predala bojno zastavo, katero so potem pohlesali dalje proti Mokronogu.

Mirna

Občinski ljudski odbor je v tem mesecu prevzel v lastno upravljanje trgovino, last predlajše poslovalnice Veletgovine Trebnje. Čeprav so prostori majhni in neprimerni, je lokal lepo urejen in ima na zalogi precej najrazličnejše blaga.

Gradac v Beli krajini

Po vsej Sloveniji so bili te dni obhodi partizanskih patrulj, ki so obiskovale partizanske kraje in polagale vence na grobove in spomenike padlih borcev NOV. Tudi v Gradcu je bila partizanska patrulja iz Črnomlja, ki je nadaljevala pot preko Strekljčevca v Semč. Ze sam prihod patrulje, ki je nosila dva venca, je človeka Dretsel in mu budil spomine na težke dni slovenskega naroda, ki je žrtvoval toliko življenj za svojo svobodo.

Sp pozdravil novogorov tov. Julija Malešiča in član patrulje pred spomenikom, kar precejšen obisk prebivalstva na komemoraciji, vse to je pokazalo, da nismo pozabili tega, kar smo pretrpeli in da ne bomo nikdar dopustili, da bi Vatikan pobijal naše težnje in zahteve.

Ko je po končani komemoraciji odšla patrulja s harmoniko na majhen prizgriček, je učiteljica D. iz Semča zrasla okoli stojnice, zakaj niso vzikali patrulji, ko je vikorakala v vas. Mislim, da se ni spodobilo, da bi vzikali patrulji, ki je prihajala z venca, da jih položijo na spomenik, posebno še, ker so jo nekateri pričakali s solzami v očeh, spominjajoč se svojih padlih sorodnikov, katerih imena so vklesana v spomenik.

Adlešiči

Ze nekaj dni pred nedeljo je imela mladina v Adlešičih poine roke dela. Treba je bilo čim lepše okrasiti vas, od koder bo krenila na pot partizanska patrulja. V nedeljo 11. julija so se zdeli že navsezgodaj zbirati stari borci — udeleženci NOV. Prilo pa je tudi prebivalstvo iz Adlešičev in okolice, da pozdravi patruljo in obudi spomine na partizanska leta.

Godba je zaigrala koračnico in trideset borcev je strumno prikorakalo pred tribuno. Tu jih je pozdravil predstavnik Glavnega odbora ZB Slovenije tov. Ivan Novak-Očka. Opomnil jih je, naj zvesto čuvajo pridobitve NOB ter pomagajo pri graditvi naše boljše bodočnosti. Tovariš Bogataj — komisar okrajnega štaba partizanskih patrulj je nato govoril o razvoju partizanstva. Poleg drugih sta bila prisotna tudi predsednik OLO Črnomelj tov. Franc Košir in član OK KPS tov. Kovačič.

V imenu vojnih vdov in svojcev padlih je borce pozdravila tov. Ana Horvat, mati dveh padlih partizanov. Izročila jim je venec z željo, da ga položijo na skupni grob onih, ki so padli za našo svobodo. Komisar čete Ivan Grabrijan je na kratko orisal do-prinos prebivalstva občine Adlešiči v času NOB. Nato je tov. Novak-Očka predal komandirju čete Jozetu Požaku bojno zastavo, s katero je patrulja pohitela preko Bele krajine naprej do Ljubljane.

Šentjernej

Gostilničar Janko Reclj je preteklo nedeljo odprl novo kletišče, zgrajeno pa vseh kletišških predpisih. Tikavano je a poseb-

no mase »kovle«, ki je siljena asfaltu. Nekaj ur po končanem tikavovanju je bilo kletišče že uporabno in so ga domi v kletiški tkolj preizkusili skupno s člani novomeških klubov, ki so se vračali s tekem v Brežicah.

Trebnje

Od ustanovitve dalje se Klub rezervnih oficirjev v Trebnju trudil za politično in strokovno izpopolnjevanje članov. Šele v sestanku so se rešilo po sprejetem načrtu, udeležba na je zagotovljena. Večina članov se za-veda da jim je politična in strokovna izobrazba potrebna, ako bodoji bit, na čelu take armade kot je naša.

Ze za prvo predavanje pod naslovom »Ba-

taljon v napadu« je bilo veliko zanimanje. Še več pa za pohod na Staro goro 29. junija dopoldne kamor so šli do dveh strani. Ta pohod je bil organiziran v vrho spoznavna karte in kompas. Udeležili so se za skoraj vsi člani, razdeljeni v dve skupini, ana iz Trebnjega, druga pa iz Mirne. Pohod je vodil tovariš Bikelj in se med pohodom tol-mačili, kako se lahko po karti in kompasu spoznaš v nepoznanem kraju ponoči in podnevi. Na kraju pohoda na Stari gori je imel obirno predavanje o potrebi strokovnega usposabljanja rez. oficirjev. Živahni razpravi po predavanju je sledila majhna zabava.

V Klubu rez. oficirjev je nekaj tudi takih članov, ki mislijo, da so dovolj učeni in se ne udeležujejo seji in sestankov. Eden takih je Alojz Zupančič iz Dobriča, ki je tudi član odbora, pa se niti pismenemu vabilu ne odzove. Postavlja se vprašanje, če so taki tovariši sploh lahko člani Kluba? Disciplina je predpogoj za vsakega, najbolj pa za rez. oficirja ljudske armade!

Z izvolitvijo novega odbora OF se je delo organizacije močno poživilo. Članarina je plačana za naprej; odbor ima točen pregled nad člani organizacije. Zaradi nedelavnosti prejšnjega odbora je nekaj članov vrnilo legitimacije OF, češ da nimajo od članstva nobenih koristi. Za takimi člani seveda ni hče ne jeka, čeprav marsikdo ne bi izstopil, če mu bi kdo pojmal vlogo OF v naši najnovjši zgodovini in tudi danes. Odkar vodi organizacijo novi odbor, je bilo na novo sprejetih precej članov. Največ primerov vračanja legitimacij je bilo na Repčah in Vrhtrebnjem. Ker so med takimi tudi državni uslužbenci, so ostali frontovci na sestanku zahtevali, da se postavi vprašanje, v kolikor so sploh taki ljudje lahko v državni službi. Odbor je sklenil, da bosta dva člana oblikala vse take mišičenje in se z njimi pogovorila odkrito iz oči v oči. Veliko zaslug za boljše delovanje frontne organizacije ima aglina članica odbora tovarišica Kunšičeva.

Predgrad ob Kolpi

V polno zasedeni dvorani zadržnega doma v Predgradu je imela eden 13. julija strokovno predavanje o moralni vzgoji zaščitna sestra iz zdravstvene ambulante. Takih vzgojnih in strokovnih predavanj si ljudje Predgrada in okolice še želijo.

Mlado gasilsko društvo v Prelesju, ki ima še svoje gostilo, si je pred kratkim kupilo še veliko ročno brizgalno. Ta je dodeljena v vas Laze, ki so precej oddaljene od Prelesja in bo tako na razpolago tamšnjim vsem za slučaj nesreče.

Godbene instrumente predgrajskega gasil-skega društva je imela nekaj časa izposojeno črnomeljska godba. Vse instrumente so pred časom vrnili, le za voben traja borba naprej. Ker so Predgrajci spet pridno začeli z učenjem, bi bil že skrajni čas, da Črnomeljci vrnejo še boben.

Modras je pičil v vrat vola na paši. Lastnik Perše Jože iz Starega trga ga je moral oddati na zdravljenje v živalsko ambulanto v Kočevje.

Gornji Suhadol

V torek 15. julija popoldne smo spremili k zaslužnemu počitku Alojziju Luzar, mater sedmih otrok, zavedno ženo in znano partizansko mamico v času NOB. Vsi njeni štiri sinovi so bili partizani od leta 1942 in

1943. Leta 1944 je eden izmed njih umrl na posledicah, dobljenih v borbi. Pokojna Luzarjeva mama je kot nesteto naših mater mnogo žrtvovala za partizane in delila z njimi zadnji kosček kruha. Huda bolezen, ki jo je v zadnjem času prikovala na bolniško postelj, jo je končno stila v šestem letu starosti. Na zadnji poti so jo spremili sorodniki, znanci in prijatelji ter zastopniki množičnih ljudskih organizacij. Skupno se je zbralo ob njenem pogrebu na gabljem pokopališču okrog 200 ljudi. Ob odprtem grobu ji je moški pevski zbor SKUD »Dušan Jereb« iz Novega mesta zapel dve žalostnici, v imenu množičnih organizacij pa sta se od nje poslovila član okrajnega odbora OF in članica okrajnega odbora AFZ. Zavedno Luzarjevo mambo bodo ohranili v najlepšem vse številni borci in aktivisti, ki so našli pri spominu poleg sorodnikov in znancev tudi njej ob vsakem času zatiščice in pomoč.

Odbojkaški turnir v Šmihelu pri Novem mestu

Preteklo nedeljo je bil v Šmihelu pri Novem mestu odbojkaški turnir, ki ga je organiziralo društvo »Partizan«. Turnir je bil odigran v počastitev Dneva vstaje in je bil prva večja prireditel »Partizan« v Šmihelu. Tekmovanje je gledalo okrog 100 ljudi.

Pri tekmovanju je sodelovalo pet moštev. Solidno igrto so pokazali zlasti ekipa »Partizan« Novo mesto in ekipa brigade »Vida Tomšič« iz Novega mesta. V obeh moštvis so nastopili igralci bivše »Krke«, kar je precej vplivalo na potek tekmovanja. Ostala tri moštva »Partizan« Šmihel I., »Partizan« Šmihel II. ter »Kolonija« Šmihel niso bila

All se ne bi dalo drugače urediti? — Pred dnevi me je uradni zdravnik iz Mokronoga napotil na specialni pregled v novomeško bolnišnico. Prijavil sem se ob 8.30 dopoldne, vendar so mi povedali, da sem prišel pre-pozno, češ da imajo že šest prijavljenih za ta dan, zato naj pridem drugi dan. Prosil sem, naj bi kateri drugi, ki je blizu doma, počakal, toda brez uspeha. Moral sem nazaj brez pregleda in še enkrat drugi dan v Novo mesto. Poleg zamude časa je to dokaj draga stvar, saj stane samo vlak iz Mokronoga v Novo mesto skoraj 300 din. Na napotnici v bolnišnico piše, da imajo oddalje-nejši bolniki prednost. Ali se bi ne dalo kako urediti, da bi bilo manj nepotrebnih stroškov za državo in paciente? C. B.

Dvor

Na seji občinskega odbora OF so med drugim razpravljali tudi o pomenu in delu našega Nacionalnega komiteja za ohranitev miru. Sklenili so, da bodo o tem razpravljali tudi na vseh vaških sestankih in iz-vedli nabiralno akcijo za zbiranje prostovoljnih prispevkov v ta namen. Na predlog predsednika občinskega odbora OF so takoj na tej seji zbrali 1880 din prostovoljnih prispevkov. Ta lep primer naj bi posnemali vsi frontovci. Kot poročajo, so na Dvoru zbrali še nadaljnjih 6170 din za Nacionalni komitej.

Kočevje

Minuli teden je bil pod vodstvom TVD »Partizan« vadijski tečaj za prosvetne delavce. Tečaj je organiziral Svet za prosveto in kulturo pri OLO, vodil pa ga je načelnik tovariš Franjo Smole. V šestih dneh oziroma 40 urah so tečajniki predelali obširno snov iz splošne telesne vzgoje, atletike, plavanja, igrar in podobno. Tečaj je prav dobro uspel in so tečajniki na njem veliko pridobili. Grajanje je vredna le slaba udeležba. Tečaj je bil namenjen predvsem mlajšim učnim močem na naših šolah, toda prav teh je bilo na tečaju najmanj. V tem slabem zanimanju mladih učiteljev in učiteljic lahko vidimo poseben pot fizikulture na vas. Pohvaliti se moramo starejše tovariš kate Sta Smole iz Vel. Laše in Grebene iz Sušja, ki sta s svojo udeležbo pokazala, da jima ni žal časa in truda za telesno vzgojo.

Črnomelj

Na pobudo tovariša Kramariča in Müllerja, člana gasilskega društva v Črnomlju, je bil 11. julija t. l. ustanovljen ženski gasilski odsek. Črnomeljska ženska mladina kaže veliko volje in zanimanja za gasilstvo in pravi, da hoče doseči in tudi nadležiti moške tova-riše. Ta plemenita tekma bo prav gotovo v korist društva in ideje gasilstva sploh.

Članice bodo takoj začele z vajami in bodo skupno s člani nastopile na gasilskem festivalu v Ljubljani.

Počitka potrebni ljudje v Črnomlju bi radi vedeli, ali se ne bi dalo preprečiti vpija, petje in razgrajanja ponoči ob vsaki uri in skoraj vsako noč po mestnih ulicah? Kaj, ko bi tisti, ki so odgovorni za red in mir v mestu, tudi temu problemu posvetili malo več pozornosti! Marsikdo v mestu bi jim bil hvaležen!

Nesramnost pijancev v Podzemlju je treba kaznovati!

Izredno topla Kolpa, ki je bila dosedaj še malo znana delovnim ljudem, privablja več kopalcev iz leta v leto. Ne samo domačini, tudi iz drugih krajev prihajajo vedno v večjem številu ljudje, da preživijo dneve počitka v prijetnih in bistrih valovih Kolpe, ali v seneli brez topolov in vrh. Posebno živahno je ob nedeljah v Podzemlju, kjer se lahi kmečki zadrugi uredijo kopalnice. Preko zime so neznani skodlilci skoraj popolnoma uničili kopalnice naprave, postrvovalni uslužbenec, KZ pa so letos spet za silo počistili in uredili gostišče. Da pa so med domačini še vedno ljudje brez vsake srčne ali druge kulture, ki bi zaslužili za svoje obhasanje in dejanja nastrojno kazeno, pa je pokazal naslednji primer:

Kot po navadi je bilo kopalnice tudi v ne-deljo 15. julija polno domačih in tujih ko-palcev. Bilo je tudi več takih, ki so se pri-peljali z vlakom. Neki domačin se je prosto-voljno prijavil, da bo igral na harmoniko za kratek čas. Popoldne pa so prišli v gostišče štirje pijani domačini iz vasi Zemelj, med njimi Ivan Moravec in Anton Jaklič. Spravili so se na harmonika in ga na skrajno prostak način spravili iz gostišča. Nato so šli med kopalce, jih izvalili in za-sramovali, končno so se pa spravili še na-neko tujo poročeno žensko, ki se je prišla sem kopat z otroki. Eden izmed njih jo je

Možje, ki so očistili Krko vagonov

Delavci novomeškega in brežiškega Odpada, šoferji in mehaniki LIP iz Straže in delavci novomeške kurilnice so pretekli teden z vztrajnim delom in s pomočjo vlačilcev-goseničarjev izvlekli izpod železniškega mostu iz Krke devet in pol vagonov, ki so ležali v reki že od leta 1943. Po njihovi zaslugi je Krka zdaj popolnoma očistena in ni več nevarna plavalcem in čolnom.

Pionirji pišejo s tabora na Otočcu

Ze tretji teden taborimo pionirji novomeškega okraja na Otočcu. Prav-zaprav taborimo na prelepem travniku malo niže pod grajskimi razvalinami, na desnem bregu zelene Krke, za naši-mi platnenimi hišicami pa je temen gozd. Od prvega dneva nam pomagajo pri taborjenju novomeški taborniki, vsi pa živimo po taboriški zakonih.

Zjutraj ob pol sedmih nas prebudi gong; hitro poskačemo iz 17 sobotni kar je šlo prve dni zelo težko... Oble-čemo se in pohitimo k telovadbi; med nami ni več zaspancev. Po telovadbi se umivamo, nato pa pospravljamo šo-tore. Ko so urejeni, se zberemo pred kuhinjo — kako prijetno diši bela kava s kruhom! Po zajtrku pospravimo tabo-rišče, nato pa dvignemo na drog ob zboru vseh taboriških zastavo. To častno delo opravlja vedno najbolj zaslužen pionir, med dviganjem pa pojemo pio-nirsko pesem. Ko zaplapolja zastava, prevzamejo dežurni svojo dolžnost, ta-borovodja pa sprejme poročilo o nočnem poteku straž. Po kratkem odmoru odhitimo po drva za kuhinjo ali taborni ogenj, nekateri pionirji pograbijo knjige in zvezke in se učijo, ali pa imamo zanimiva predavanja o taborištvu. Po nabiranju drv nas zbere gong k do-poldanski malici, kateri sledi vesela ura

kopanja v Krki. Razne igre nam kraj-sajo čas do izdatnega kosila, nakar imamo ur obveznega molka in počitka. Ob treh smo že spet pri kopanju, igra-mo odbojko in razne igre. Po kopanju se zberemo in poslušamo zanimivosti iz taboriškega življenja. Pripravljamo se tudi za taboriške izpite. Po privlačenem pouku imamo prost čas, v katerem izdelujemo razne predpražnike, sveč-nike in druge taborne patente. Ob sed-mih zvečer je pred kuhinjo zbor za večerjo. Kuharica Dana nam je spet pripravila kaj dobrega; pojemo precej, saj smo ves dan na zraku, v gozdu in na reki.

Pred večernim mrakom spustimo z jambora zastavo, tovariš taborovodja pa nam prebere dnevni red za nasled-nji dan, razdeli straže in določi novega dežurnega. Marljivo pionirje pohvali — jutri se bodo zato vozili po Krki s ka-jakom — neubogljivo pa pograja.

Vse se umiri, mi pa posedemo okoli tabornega ognja. Stražarji so medtem nastopili službo, ob ognju pa odmevajo naše pesmi, šale in pripovedovanja. Plešeimo kolo in se veselimo lepih počitnic ob Krki. Spominjamo se naših domačih, hvaležni pa smo tudi naši oblasti, ki nam je omogočila to prelepo taborjenje. 8. julija smo povabili v go-ste tudi znance in prijatelje iz Novega mesta in Otočca ter jim pripravili pri-jeten spored ob tabornem ognju. 21. ju-lija smo proslavili Dan vstaje.

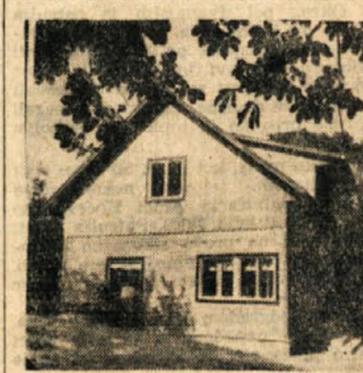
Ob pol desetih smo spet v naših hišicah — kmalu vse zaspil ob šumenju Krke, uspravkano pa nam zapojejo zbori žab v ločju. Prve dni je bilo nekatere manjše taborne strah ponoči na stra-ži — še ježov, ki pridno kolovratijo po struških hostah, so se nekateri bali. Zdaj pa smo pogumni! Vedno se bomo radi spominjali prvega velikega tabora pionirjev na Otočcu!

Kronika nesreč

STRAZA. Na cirkularki si je ohrasal desno roko mizarski vajenec Polde Senica. KRMELEJ. Med delom si je opeknel roko delavec Alojz Majer. MRZLJAKI PRI ADLEŠIČIH. Mlatilnica je zmekčalo levo roko poseb. sinu Jankotu Mrzljaku. TREBNJE. S hleva je padel in si zlomil desno roko delavec Miha Koršič. BRSLJIN. Pri padcu s koleca se je pobila na glavi in desni roki Ivanka Kastelic. METLIKA. Ko je jahal konja na kopa-nju, je padel in se pobil na glavi, hrbtu in levi roki sin uslužbenca Peter Gerbec. ZABORST PRI SKOČJANU. Posestnika Jo-žeta Berčanca je sin udaril z bikovko po trebuhu in mu prizadel notranje poškodbe. NOVO MESTO. Učenec Ivan Grotičič je nekje pri cerkvi sv. Roka iztaknil staro bombo. Ta se mu je v rokah razpočila in mu prizadelala poškodbe na obeh nogah, tre-bhu in desni roki. GOR. VRHPOJJE. Z jablana je padel po-sestnikov sin Janez Blatnik in dobil po-skodbe na glavi in desni roki.

Prva turistična kočja v okraju Črnomelj

Agilno Turistično-olepševalno društvo Kočevje je pretekli nedeljo odprlo prvo turistično kočjo na Kočevskem. Kočja je zgrajena na pobočju hriba pri razvalinah starega gra-

du Kostel ob Kolpi. Zgrajena je na novo in je stalno oskrbovana. Od kočje je lep razgled na dolino Kolpe, do katere je od kočje komaj nekaj minut hoje. Ob kočji se lepi prostora za kopanje, kasejane pa bo zgrajeno tudi kopalnice. Izletnikom bodo na razpolago tudi čolni za izletne vožnje po Kolpi.

Okolica kočje prav nič ne zaostaja za ostalimi turističnimi predeli Slovenije; ta kočje navede domovine je turistom le še prav malo znan. Zaradi tega so se v Kočevju in okolici mudili vsi dnevi tavarji od »Putnikov« iz Ljubljane. Namen tega obiska je bil: predelati vse postojanke, katere oskrbuje in ureja Turistično-olepševalno društvo Kočevje. Naredili bodo tudi več posnetkov za iz-delavo prospektov. Le na ta način in s članki v našem časopisu se bo razvil turizem tudi v tem predelu.

Alkoholizem v očeh znanosti

Psihiater na medicinski fakulteti v Washingtonu dr. Frederik Lemer se je za-nimal za usodo 500 pijancev in zbral zani-mive podatke. Zanimalo ga je, kaj se dogaja s pijanci, ki se ne zdravijo oziroma, ki niso-sar ne store, da bi se iztrgali iz krepeljiv alkoholizma. Ugotovil je, da je med takimi pijanci 23 % primerov, ko gre zbolj za na-vado. Ljudje se navadijo piti in pijejo, do-kljer jih alkohol ne spravi v grob.

V odstotkih izraženi so sadovi dr. Le-merjevih raziskav naslednji: 10 % pijancev je lahko zmanjšalo porabo alkohola, tako da ni bil več nevaren njihovem življenju, v 29 odstotkov primerov pa je ostala poraba alko-hola približno enaka. 68 % pijancev se je odgovorilo alkoholu brez sišerne pomoči, 24 % pod idejnim vplivom, 6 odstotkov pa z zdravniško terapijo. Od vseh 500 pijancev si jih je 11 odstotkov končalo življenje, 6 odstotkov pa jih je umrlo v duševni zme-denosti.

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Tona Gosnik. Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Ljubljanska cesta 25. Telefon štey 127 — Poštni predal 33 — Tekoči račun pri Komunalni banki v Novem mestu štey 616-1-903221 — Cetrletna naročnina 100 din, polletna 300 din, letoletna 400 din — Naročnina se plačuje vnaprej — Tiska tiskarna Ljudske pravice v Ljubljani

OBVESTILA

PREKLIC Trdil sem da je upraviteljica kole v Stojnicah skupno z možem brelja 100.000 din na grada za delo pri obnovi sole. To kot ne-resnično preključim in se zahvaljujem tov. Novakovi, da je odstopila od tozbe. — Martin Malenšek, Črmošnjice.

Preključim, kar sem govorila proti Fran-cetu Lenartu iz Tomšičje vasi in obljubljam, da ga ne bom več obhrakovala. — Jozefa Borman, Tomazja vas pri Beli cerkvi.

Preključim neresanice besede, ki sem jih govorila proti Angelci Rahne. — Ceropin Marija.

Preključim osebno izkaznico reg. 26469 ser. 0318769 na ime Kocjan Alojz. Mačkovec pri Skočjanu.

Kino KINO NOVO MESTO PREDVAJA: Od 23. do 28. julija: angleški film v barvah »Nebz brez jastrebov«. Od 29. do 31. julija: nemški film »Poročna ane v raj«. Od 1. do 4. avgusta: ameriški film »Dolina orlove«.

KINO DOLENJSKE TOPLICE PREDVAJA: 26. in 27. julija: ameriški film »Draga Ruth«. 30. in 31. julija: ameriški film »Zaradi ljega«.

Oglas KOTEL ZA ZGANJEKUBO, nov, s pečjo, prodam. Ogled v gostilni Kunp. Bršljin — Novo mesto.

Pite redno Rogaško za zdravje in okus Radensko za okus in zdravje naše najboljša mineralna voda

Pozdravite svojce v tujini z "Dolenjskim listom"! Naročite jim ga - hvaležni vam bodo za pozornost!

TUDI VAM mežika sreča — kupite si čimprej tablico za veliko tombolo, ki jo bo 7. septembra priredil Mestni odbor Zveze borcev v Novem mestu. — Kompletna spalnica čaka na srečnega dobitnika!

Autobusno in prevozniško podjetje SAP NOVO MESTO, Glavni trg 1 Telefon 117 Izvršuje redne avtobusne vožnje ter posebne izletniške vožnje po naročilu s posebnimi komercialnimi popusti Sporočamo vsem Dolenjcem, da obratuje avtobus na prosti Novo mesto—Zagreb tudi ob nedeljah

BRIGADE S HRIBOV SO SE VSULE KAKOR PLAZ...

Iz dnevnikov in srečanj partizanskih patrolj

Posebna številka »Dolenjskega lista« bi morala iziti na osmih ali dvanajstih straneh, da bi lahko dali našim bralcem vsak kolikor toliko približno sliko vsega tega, kar so letos videli, doživeli, slišali in naredili partizanske patrolje na svojih pohodih od Kolpe preko Gorjancev do Suhe krajine in meja ljubljansko-okoliškega okraja.

Pohod starih partizanov je bil dostojen in mogočen uvod v praznovanje Dneva vstaje. Znova se je dvignila in utrdila samozavest borcem in aktivistov ter vseh ljudi, ki so s partizanskimi patroljami kakorkoli prišli v dotiko. Srečanja so bila vsepovsod taka kakor med vojno — ko je partizan pomenil svobodo, konec okupatorjev in fašizma. Nešteto ganljivih srečanj so doživeli udeleženci patrolj po Beli krajini, Kočevskem in novomeškem okraju, kjer so delovni ljudje partizanskih krajev popustili delo na polju in v delavnicah in pohiteli v vase, trge in mesta, na ceste in poto, samo da so videli junake, ki so hiteli po partizanskih poteh zmag in slave k okrajnim središčem in dalje proti beli Ljubljani. Nešteto srečanj je znova potrdilo, kako žive so vezi našega ljudstva s slavni leti naše revolucije! Borcem topliške in straške patrolje, utrenjenim možakom in brklatim starcem so silile solze v oči, ko so jih pionirji ob poteh ustavljali, obstavili s cvetjem in jim klicali:

»Ziveli naši partizani, živeli naši osvoboditelji!«

Kaj je res že minilo enajst let od tistih dni, ko nas je poklicala Partija v sveti boj proti fašizmu, proti tujim in domačim nasilnikom? Mar nismo šele pred nekaj tedni ali meseci slekli partizanske obleke in titovke zamenjali s klobuki in kapami? Kaj res tako hitro teko leta?

Ponosno so stopali borci za partizanskimi zastavami skozi mesta in vasi — ljudem ob poteh in cestah pa je kri hitreje plala po žilah:

— Naša vojska gre! Pogledj jih, stasite fante in moše, prav taki so kakor takrat, ko so se jih fašisti in domači izdajalci bali bolj kot živega vraba!

Neizmeren ponos nas je navdajal, ko smo jih srečavali, stare borce za svobodo in ljudske pravice! Samozavest je rasla v nas; ljubezen do domovine in vsega, kar nam je sveto, kar smo ubranili pre grabeljivimi tujci, nas je prešinjala kakor notranja vročica. Gorela so lica, oči so se smehljale, roke so se dvigale v pozdrav, misli pa so se same nizale slehernemu v sveto, tiho obljubo:

— Vsako leto naše dragocene zemlje smo si osvobodili sami, zato jo bomo čuvali in branili do zadnjega diha! Nikdar in nikomur več sužnji — pač pa ponosni, svobodni in pogumni državljani nove Titove socialistične Jugoslavije v naši prelepi samostojni državi!

in borca z Damlja. Govorili so še Ivan Novak-Očka, Janusz Vitkowski in Dominik Bogataj, posejalo pa jih je skoraj 500 vaščanov iz okoliških vasi, ki so se prišli pokloniti spominu padlih žrtev. Črnomeljka godba je dvigala slovesnost trenutna, ko je bila po 11 letih nesrečnima žrtvoma odkrita spominska plošča.

Čez dobro uro je bila patrolja na Sinjem vrhu, kjer je bil prireditelj miting. 47 borcev sinjevrške patrolje je ob dveh zjutraj krenilo na pot proti Staremu trgu, ki je »spadel« ob 5. uri zjutraj. Preko Miklarjev in Tance gore, kjer je bilo srečanje z dragotško patroljo, je šla pot naprej: Doblje, Dobljčka gora, Stražnji vrh — Črnomelj. Obiski pri starih borcih, postanele v krajih, kjer so bili med vojno Centralni komite KPS, IO OF Slovenije in razni politični forumi, pa pogovori s prebivalci teh prijaznih krajev — to je bilo delo patrolje.

V ponedeljek ob sedmih zvečer je patrolja napadla Črnomelj, ki ga je branila črnomeljska patrolja, podprta s predvojaško mladino, gasilci in PLZ. Na mitingu je bilo nato navzočih čez 1500 ljudi; po pozdravu tovariša Koširja je patrolja z množico ljudstva odnesla vence na skupni grob partizanov, ki so našli zadnji dom na Gričku; tu spi večina borcev, ki so padli na Lazah leta 1941. Ob grobovih je govoril Bojan Fabjan; po večerju v mestu se je razvil prisrčen miting.

Skozi Gradac, Stransko vas, Črešnjavec, Strekljavec, Podreber in Semič je črnomeljska patrolja odnesla z zastavo pozdravne Črnomlja prebivalcem teh zvestih vasi. V Semiču je Nande Kapš razdelil borcem in nekaterim materam padlih borcev odlikovanja, semiška patrolja pa je zvečer na Smuku, kjer se je leta 1941 zbrala prva belokranjska partizanska četa, zažgala taborni ogenj.

V sredo zjutraj so belokranjski borci odšli skozi Preloge in Pribišje, kjer se je leta 1943 nekaj časa nahajal Glavni štab, nato pa so zavili na Gornje Laze.

discipliniranec pa je pokazalo kar prevročo kri. Pred spomenikom padlih je bila nato majhna slovesnost, nato pa kosilo iz partizanskega kotla. Z enominutnim molkom in salvo je počastila patrolja spomin padlih borcev, nato pa se ji je pridružila skupina starih borcev in aktivistov. Kar 50 mož je korakalo proti Novemu mestu. Na čelu je vodil partizanski »tank«, na njem pa bivši komandant prve partizanske tankovske enote v Sloveniji v NOB Janko Siska; za tankom konjenica, nato pa raztegnjena vrsta borcev z zastavo.

V Jurki vasi obiščejo borci tudi Ravbarjevo mater. Trije njeni sinovi so bili v partizanih. Jože-Gregor je od leta 1941, ostala družina pa je bila v internaciji. Dvakrat so jim okupatorji izropali domačijo. »Pa se dandanes le čisto drugače živi kakor v stari Jugoslaviji! Sinovi imajo službe, doma nam pa tudi ni sile, le za delo nas je premalo!« je dejala Ravbarjeva mati potem, ko je pozdravila stare znance.

Dobro kilometer pred Novim mestom so pionirji dnevne kolonije obsuli partizane s cvetjem. Toliko so ga nabrali, da je marsikdo v patrolji podoben bolj Zelenemu Juriju kot partizanu. Se partizanska mula, ki je nosila kotle in rejnega intendanta Tavčarja, je dobila venci na glavo. — Naloga patrolje je bila, da si pribori prehod v mesto čez železniški most, ki ga je branila močna zaseda. V naglem naskoku so borci pregnali »sovražne« zasede in si odprli pot v mesto. Med navdušenim vzklikanjem Novomeščanov so vkorakali in se pridružili škocjanski, gorjanski in mestni patrolji na Glavnem trgu.

Komaj smo dobro začeli pisati, že nam zmanjkuje prostora. O gorjanski patrolji in njenem srečanju z Belo-

Topliški in straški borci v Novem mestu

In še na kraju: pred nami je naloga, napisati lepo reportažo s poti škocjanske patrolje, ki je na Bučki prevzela zastavo krških partizanov in pozdravno pismo za predsednika vlade tovariša Miho Marinka, ki se je na Bučki boril proti nemškemu fašizmu leta 1941. Pisati bi morali o slovesnosti pred spomenikom 1. novembra 1941 padlega junaka Joška Saška na Bučki, pa o gostoljubnosti vaščanov, ki so postregli borcem z mlečnim kruhom in vinom. Povedati bi morali kaj o življenju 86-letnega Janeza Zeleznika v Stari Bučki, ki je pričakoval patroljo na vratih, držeč v rokah spomenico padlega sina. S solzami v očeh je pozdravil partizane in se jim zahvalil za darilo. O stodstotnem invalidu Robertu Robeku, ki je doblj v vojni sovražno kroglo vsaki stopli s stari borci in napisali, kako so jih pozdravili naši ljudje in pogostili.

»Med svoje pa vedno!« Ko mu je komisar patrolje izročil visoko odlikovanje »Red bratstva in edinstva«, se je ganjen zahvalil za tovariške čestitke.

O bojih v Smarjeti, Otočcu, obisku v Beceletovi jami, o Trški gori in še in še bi morali pisati, pa nam zmanjkuje prostora. Se v Žužemberk, ki je pokazal, da zna biti tudi dandanes trd oreh za napadalca, bi morali skočiti, pa na Dobrnič, kjer so slabo pripravili sprejem patrolje, in v Trebnje, Trebno, Mokronog in Veliki Gaber bi radi stopili s stari borci in napisali, kako so jih pozdravili naši ljudje in pogostili.

Od Kolpe do Kočevja in Grosuplja, od Adlešičev preko Gorjancev do krške ravnine, od Novega mesta do Suhe krajine in čez trebanjske griče v mirenno dolino, po vsej Dolenjski pesem. »Se in še zapolje!« so prosili ljudje partizane. Z njimi vred so zapeli, se spominjali preteklih let trpljenja in zmag. Vsepovsod je dihala iz njih velika vera in zaupanje v prihodnost naše revolucije. Partizanske čete in patrolje so jim vile nove samozavesti in ponosa. Spet je oživele v naših delovnih ljudeh vse to, kar je prebudila v njih pesem v narodnoosvobodilni borbi:

Brigade s hribov so se vsule kakor plaz...

Se smo tu, močnejši kakor kdajkoli prej, enotni, zbrani in trdno odločeni, da vztrajamo na poti in izpolnimo vse to, za kar smo pred 11 leti začeli oboroženi boj in ga plačali s tako dragoceniimi žrtvami! Budno bomo pazili na vsaki naših nasprotnikov in zagriženih sovražnikov in nenehno krepili partizanske tradicije! Kar smo si priborili, bomo znali tudi očuvati pred vsakomur, nam in zanamcev v srečo in ponos!

Patrolja gorjanskih partizanov koraka na Glavni trg

kranjci pri Miklavžu bi bilo treba napisati vsaj dobre pol strani! Pa o malomarnosti Brusničanov, ki se za prihod patrolje niso prav nič zmenili, nihi ne skrbe za stare partizane v svoji vasi, bi morali kaj več povedati! Mika nas opisiati pot šentjernejske patrolje, ki je odšla proti vrhu Gorjancev 16. julija. Z njo je šel 65-letni Jerje. V Pleterjih so partizane pogostili kakor v letih vojne prijazni kartuzijani in jih prosili, da se vpišejo v spominsko knjigo samostana kot njegovi dragi gostje. Orehoška patrolja je obiskala staro Lipajko, oskrbnico Prežekca, daleč naokrog pozdravljala partizansko mamico. Borci so ji poklonili ravnini daril za blizu pet tisoč dinarjev vrednosti in ji obljubili, da ji bodo popravili streho.

Belokranjsko stransko patroljo, ki je šla iz Radovnice skozi Drašiče, Božakovo, Rosalnice, Metliko, Lokvice, Dragumalovo vas, Suhor, Ravnce, Drage, Popoviče in Gaj na Trdinov vrh bi radi opisali in njena topla srečanja z ljudmi Bele krajine. Dobrimi kakor kruh! Radi bi šli na pot s partizani od Podzemlja do Metlike, kakor jo je opisal borec patrolje Drago Vondra.

MED STARIMI PARTIZANI

Ob okrašenem spomeniku na Gor. Lazah, kjer je 2. novembra 1941 padlo v borbi z Italijani 19 borcev prve Belokranjske čete, so se v sredo dopoldne srečali stari belokranjski in novomeški partizani. Ob predaji zastave je govoril preživeli borec tragedije na Lazah tov. Franc Košir, predsednik OLO Črnomelj, ki je obudil spomine na borbo prvih belokranjskih borcev-komunistov na tem kraju in pomen bitke na Lazah, ki je razplamtela vseljidski upor na Dolenjskem. Izročil je pozdrave partizanske Bele krajine državnemu in političnemu vodstvu naše republike. Predaji zastave je prisostvoval kot borec novomeške patrolje tudi ljudski poslanec dr. Franc Hočvar, predsednik Vrhovnega sodišča LRS. Novomeško patroljo so sestavljali: komandir Alojz Klobučar, komisar Valentin Dolinar in član okr. odbora ZB Ivan Grašič. Zastavo je nosil 72-letni Klobučarjev oče iz Uršnih sel, oče treh padlih partizanov. Se dokaj čil, z dolgo belo brado, z odlikovanjem in značko ZB na prsni je ponosno nosil veliko zastavo pred patroljo.

Okrog pol dvanajstih je patrolja prišla na Uršna sela, po kratkem odmoru in okrepčilu pa je zavila proti Mihevcu, Pristavi in Podgradu. Stari borci in aktivisti so povsod obiskovali partizanske družine. Znanci so si segali v roke prisrčno in toplo kot najboljši prijatelji.

»Tako mi je, kot da bi bil zares spet v partizanih,« je dejal nekdo izmed borcev. Bolničarki Anici Kočevar se zdi, da je v letih NOB. Patrolja naleti vsepovsod na pravo slovensko gostoljubnost: čaka jo vino, žganje, kruh, klobase; vsega imajo ljudje za stare znance.

Pod Podgradom čaka močna zaseda. Z bočnim napadom in jurisem borci hitro preženejo »sovražnika«, in že je

podgrad zaseden. Nad 100 ljudi je pričakoval patroljo stredi vasi. Pozdravil jo član ZB Klobučar in povabi vse na malico. Dekle prinese harmoniko, poskočne melodije izvajajo iz hiš še več ljudi. Borci se zavrtje v brhkimi Podgradčankami, prešerni vrhki in partizanska pesem odmeva v podgrajske gozdove. Cilj — Dol. Toplice — pa je še daleč. Spet hiti patrolja po starih partizanskih stazah: skozi Jurno in Jurko vas v Birčno vas, v hudem naliču pa nato proti Drganjim selom in Dol. Toplicam. Navzlec dežju je pričakalo borce v Toplicah nad 600 domačinov in gostov. Na velikem mitingu je govoril o pomenu partizanskih patrolj in Dnevu vstaje tovariš dr. Franc Hočvar. Vse je veselo, ljudje radostno pozdravljajo znance in prijatelje.

Naslednje jutro krene patrolja že ob štirih na pot: Rigelj — Poljane — Podturen — Podhota — Meniška vas — Gor. Polje — Straža — Vavta vas — Jurka vas — Irča vas in Novo mesto, to je dnevno povelje.

V Poljani obiščejo borci med drugim tudi Kolenčev mamjo, ki je v zadnji vojni izgubila moža in vse tri sinove. S solzami v očeh je pozdravila stare borce.

»Ker ne morejo z vami, naj gre pa hčerka,« pravi mama in spet pokaže, kako zvesto ji biše srce za partizansko stvar. Hčerka se kot bolničarka takoj pridruži patrolji.

V Gor. Polju skoraj ne pustijo borcev naprej, tako je vse veselo. Gostoljubnost vaščanov je brez mej. — Huda borba za Stražo je pokazala zagrozeno obrambo domačinov, nekaj mladih ne-

naslednje jutro krene patrolja že ob štirih na pot: Rigelj — Poljane — Podturen — Podhota — Meniška vas — Gor. Polje — Straža — Vavta vas — Jurka vas — Irča vas in Novo mesto, to je dnevno povelje.

»Ker ne morejo z vami, naj gre pa hčerka,« pravi mama in spet pokaže, kako zvesto ji biše srce za partizansko stvar. Hčerka se kot bolničarka takoj pridruži patrolji.

V Gor. Polju skoraj ne pustijo borcev naprej, tako je vse veselo. Gostoljubnost vaščanov je brez mej. — Huda borba za Stražo je pokazala zagrozeno obrambo domačinov, nekaj mladih ne-

naslednje jutro krene patrolja že ob štirih na pot: Rigelj — Poljane — Podturen — Podhota — Meniška vas — Gor. Polje — Straža — Vavta vas — Jurka vas — Irča vas in Novo mesto, to je dnevno povelje.

»Ker ne morejo z vami, naj gre pa hčerka,« pravi mama in spet pokaže, kako zvesto ji biše srce za partizansko stvar. Hčerka se kot bolničarka takoj pridruži patrolji.

V Gor. Polju skoraj ne pustijo borcev naprej, tako je vse veselo. Gostoljubnost vaščanov je brez mej. — Huda borba za Stražo je pokazala zagrozeno obrambo domačinov, nekaj mladih ne-

naslednje jutro krene patrolja že ob štirih na pot: Rigelj — Poljane — Podturen — Podhota — Meniška vas — Gor. Polje — Straža — Vavta vas — Jurka vas — Irča vas in Novo mesto, to je dnevno povelje.

»Ker ne morejo z vami, naj gre pa hčerka,« pravi mama in spet pokaže, kako zvesto ji biše srce za partizansko stvar. Hčerka se kot bolničarka takoj pridruži patrolji.

OD ADLEŠIČEV DO GORNJH LAZ

V nedeljo 13. julija je glavni belokranjski patrolji predal zastavo tovariš Ivan Novak-Očka in govoril partizansko in ljudstvo o Dnevu vstaje. Za njim sta se oglasila komisar patrolje in materi dveh padlih partizanov, s polaganjem vencu pa slovesno padlih borcev pa je bila prva grobovna dolenjske patrolje končana.

Skozi Marindol-Milčce, Zuniče, Pauriče in Preloke je patrolja zavila v Belo krajino. Povsod slavoloki, povsod spremljajo domačini. V Miličih 50 domačinov, v Zuničih 200, v Preloki nad 300! V Marindolu je pozdravilo patroljo nad 150 mater z otroki. Popoldne je patrolja med potjo od Zilj do Podklanca padla v zasedo, po borbi pa je vkorakala v Vinico. Pozdravil jo je Rudolf Kaučič, nato pa je govoril Franc Košir, predsednik okr. odbora Zveze borcev. Sprejema in kasnejšega mitinga se je udeležilo skoraj 600 ljudi, nakar sta viniška in adlešička četa imeli skupno večerjo. 60 borcev je prvi dan spremljala godba iz Črnomlja; vsepovsod si bral ljudem na obrazih prijetna presenečenja in veselje.

Komisar okrajnega štaba patrolj Martin Pavlin sprejema »raport« komandirja topliške patrolje

Nov list iz preteklosti dekana Gnidovca nam odkrije ugotovitve druge večje revizije poslovanja žužemberške Hranilnice in posojilnice, ki jo je v času od 5. do 29. septembra 1938. leta opravil revizor Zadrufne zveze. Pomislimo samo na previdnost, s katero so revizorji morali postopati pri takih pregledih, in na varovanje ugleda duhovnih gospodov, pa nam bodo previdne besede naslednjega poročila še bolj razumljive kakor so že sicer jasne in za duhovniško ter človeško poštenost dekana Gnidovca uničujoče. 30. septembra je revizor po končanem pregledu (pri katerem) pa je absolutno vladal (Gnidovec!) Zadrufni zvezi pisal med drugim:

»Glavni krivec nerednega poslovanja pri tej zadrufi je dekan g. Karel Gnidovec, kot duševni vodja vsega poslovanja in odločujoč činitelj pri sestavi računskih zaključkov, v kolikor jih ni sam sestavil.«

Konstatiram, da je bilo poslovanje posojilnice neodpustno malomarno in da se je z denarnim ravnanjem kakor s smetmi. Iz sejnih zapisnikov obnege zbora ni nikjer razvidno, zakaj se je to napravilo. Pač pa je razvidno iz celotnega poslovanja dekana Karla Gnidovca in iz izjav bivših odbornikov, da so bili o teh stvareh nepoučeni, ker se kot kmetje ne razumejo na knjigo-

Ob razvalinah Zužemberka

KRINKA NEKRONANEGA CESARJA SUHE KRAJINE JE PADLA

vodske stvari, še manj pa na sestavo bilanc ter so seveda zadavno, kakor v večini slučajev naših zadrug, vezani na poštenost tistega, ki jim poslovanje vrši in sestavlja bilanca.

(Revizor navaja potem konkretno več primerov nepoštenega poslovanja dekana Gnidovca pri Hranilnici in posojilnici v Zužemberku. Od vseh teh posnemam zaradi pomanjkanja prostora le nekaj primerov.)

»Čisti dobiček zadrufe je dekan Gnidovec zmanjšal vsako leto na absolutno nedopusten način tako, da je po zavestni manipulaciji v knjigovodstvu zmanjševal blagajniško stanje z vpisi neresničnih upravnih stroškov. Takih zneskov je bilo ugotovljenih za Din 100.835,64, za katere odgovarja predvsem dekan Karel Gnidovec sam, ker je sam vršil te vknjižbe in falsificiral zadevno promet zadrufe in s tem računске zaključke. Neupravičenost in kaznivost utaje teh zneskov je dekan Gnidovec priznal in podpisal dolžno pismo.«

(Nadaljevanje)

Kakor župnik Oblak na Bledu, tako dekan Gnidovec v Zužemberku prevare in goljufije, potem hladnokrvno in celo pismeno priznanje revizorju, daš gre v resnici za kazniva dejanja — no, in potem? Potem pa je bila stvar odložena, kakor da se ne nikdar zgodila, župnik in dekan sta še naprej brez vsakih ovir materialno in duhovno varala ljudstvo, ki o takih in podobnih dejanjih nikdar ni nikdar zvedelo.

Revizor piše o delovanju dekana Gnidovca v istem poročilu dobesedno še:

»Znesek zgb, kakor so v začetku poročila navedene, znaša skupno Din 1.289.837.—. Za izravnavno nepravilnosti pri blagajniškem poslovanju se je dekan Gnidovec posluževal tudi računa »Prehodni zneski«. Tako je n. pr. leta 1922 zmanjšal blagajniško stanje z vpisom pod izdatke za Din 33.600.— kot odpis v prehodne. V letu 1922. in 1923. pa je vpisal med prejemke pod naslovom »v prehodne« znesek Din 10.500.— in Din 27.600.—. Za prvi znesek je oško-

doval Kmetijsko društvo, za drugi znesek pa zadrugo, ker je uporabil za te prejemke čisti dobiček zadrufe.

Podoben slučaj se je zgodil leta 1924., ko je po blagajniškem dnevniku manjkalo Din 72.673,83 gotovine. Ta znesek je pokrtil iz čistega dobička zadrufe s tem, da je leta 1924. in 1925. neutemeljeno zvišal upravne stroške za Din 63.000.— ter jih prenesel pod prejemke na prehodne.

(Milan Vičič, 1946, št. 41)

Za en milijon in skoraj 300.000 predvojnih (!) dinarjev izgub je povzročil boreški dekan Karel Gnidovec, žužemberški »božji namestnik« in diktator Suhe krajine na škodo suhokranjskih združnikov in vlagateljev, ki so iz skope ilonvate zemlje s potoki znoj in s kravimni žulji pridelovali in grizli in črne skorje trdega kruha, prihranjene dinarčke pa nosili gospodu Gnidovcu v varstvo...

»Saj so božji mož — pri njih je denar varno naložen...« Ljudsko zaupanje v božjo besedo in moralno čistost duhovnika je bilo v preteklosti

predvsem v Suhi krajini na prvem mestu izmed vseh čuvstev naroda, ki prebiva v teh revnih krajih. Slučaj dekana Karla Gnidovca, ki je za svoje goljufije in milijonov tatvino (danes bi znašala vrednost njegove goljufije najmanj 10 milijonov dinarjev) ostal v stari Jugoslaviji nekažnovan, na ljubljanski kofolji pa izredno cenjen kot eden najboljših dekancev v državi, brez katerega škofija ni ničesar naredila, ta slučaj je le eden izmed mnogih, ki jih je slovenski človek moral v preteklosti prenašati na svojih izmučenih in zgaranih hrbtih. Ta »božji mož«, ki mu je bil gospodarski in kulturni dvig rojstne Suhe krajine zadnja briga na svetu, ljudskega denarja Suhokranjcev nikoli in nikdar ni vlagal v koristne namene. Poleg tega, da ga je kradel in se mastil z njim, je sezidal eno največjih farskih trdnjav na Dolenjskem — med narodnoosvobodilno vojno tako zgledno župnišče in cerkev ne škofija Upravičeno je bila ljubljanska škofija ponosna na borbena dekana — kakršnega verjetno katoliška cerkev na Slovenskem ne bo nikdar več imela...

Moralna gniloba protivljudskih duhovnikov je ob Gnidovcemeru mnogo več kot le sramoten dokaz za zgrešeno pot, po kateri je hodila slovenska klerikalna politika v preteklosti. Tako kot Gnidovec pa so bili voditelji slovenskega klerikalnega zadrufništva v stari Jugoslaviji.